

Kurzus FLMD16-212.33
kódja(i):

Kurzus címe: A zsidóüldözés és a holokauszt ábrázolása a magyar filmben

Tanár neve: Gelencsér Gábor

Kurzus hétfő 10 45–12 15 -137
időpontja,
helye:

Kurzus típusa: szeminárium

Kurzus leírása: Az 1945 utáni magyar film történetében folyamatosan jele van a zsidóüldözés és a holokauszt történetének bemutatása. A holokauszt ábrázolása sajátos és egyetemes érvényű művészetelméleti kérdésekkel szembesít, míg Magyarország társadalmi helyzete politikailag határolja körül a témakört. A félév során e két szempontrendszer mentén tekintjük át az időszak különböző karakterű filmjeit.

Témák és filmek:

1. Bevezetés
2. A családi filmezés archív nézőpontja (**Forgách Péter: Az örvény – Privát Magyarország X., 1996**)
3. Ötvenes és hatvanas évek: zsidóüldözés és baloldaliság (**Máriássy Félix: Budapesti tavasz, 1955;** Herskó János: *Párbeszéd*, 1963)
4. Hatvanas évek: modernista inzertek; Jancsó *Jelenlét*-trilógiája (Jancsó Miklós: *Oldás és kötés*, 1963; *Így jöttem*, 1965; *Fényes szelek*, 1968; *Jelenlét*, 1965; *Második jelenlét*, 1978; *Harmadik jelenlét*, 1986)
5. Az asszimiláció drámája (**Szabó István: Apa, 1966; A Napfény íze**, 1999)
6. A lelkiismeret és a bűnrészesség drámája (Kovács András: *Hideg napok*, 1966; **Fábri Zoltán: Utószezon, 1967;** Török Ferenc: *1945*, 2017)
7. Vértörténet-narratívák (**Erdély Miklós: Verzió, 1979/1986;** Elek Judit: *Tutajosok*, 1989)
8. Dokumentumfilmek (**Nádasy László: Éva A. 5116, 1964;** B. Révész László: *A látogatás*, 1982; Gazdag Gyula: *Társasutazás*, 1985)
9. A gyermek motívuma/nézőpontja (Gyöngyössi Imre – Kabay Barna: *Jób lázadása*, 1983; **Szántó Erika: Elysium, 1986**)
10. Az ábrázolhatóság határai (**Jeles András: Senkiföldje, 1993;** Nemes Jeles László: *Türelem*, 2007; *Saul fia*, 2015)
11. A holokausztfilm mint műfaj (**Koltai Lajos: Sorstalanság, 2005**)
12. A holokauszt és a zsidó sors túlélése: történelmi és személyes trauma (**Gárdos Péter: Hajnali láz, 2015;** Tóth Barnabás: *Akik maradtak*, 2019; Mundruczó Kornél: *Evolúció*, 2021)

Kurzus teljesítésének követelményei:

- a kövérrel kiemelt kötelező filmek óráról-órára történő feldolgozása (az óra elején megírt film-ismereti teszt három alkalommal hagyható ki vagy háromszor lehet sikertelen)
- házi dolgozat: a kötelezőkön kívül az órákon feldolgozott filmek egyikének (vagy egyéb, a tematikához kapcsolódó magyar filmnek) az elemzése; terjedeleme: 8.000–12.000 karakter; leadási határidő: utolsó óra

Kötelező irodalom: Baer, Ulrich: Helyet az emlékezetnek – holokauszt-fényképészet és a tájképi hagyomány. *Enigma*, 2003/37–38. 133–156.

K. Horváth Zsolt: Az emlékezés nulla foka. A képi jelentéstulajdonítás etikai/történelmi többlete Jancsó Miklós „zsidó témájú” dokumentumfilmjeiben, *Metropolis*, 2001/3, <https://metropolis.org.hu/az-emlekezes-nulla-fokan-1>

Kertész Imre: Hosszú, sötét árnyék; A holocaust mint kultúra. In: Uő: *A gondolatnyi csend, amíg a kivégzőosztag újra tölt. Monológok és dialógok*, Magvető, Budapest, 1998, 74–102.

https://konyvtar.dia.hu/html/muvek/KERTESZ/kerteszo00051_kv.html

Kovács András: Magyar zsidó politikai a háború végétől a kommunista rendszer bukásáig. In: Uő: *A Másik szeme. Zsidók és antiszemita a háború utáni Magyarországon*, Gondolat, Budapest, 2008, 85–136.

Murai András: Akkor és ott. Megkülönböztetés és folytonosság a holokauszt és a magyar közelmúlt filmes reprezentációjában, *Pannonhalmi Szemle*, 2005/2.

Murai András – Tóth Eszter Zsófia: Hogyan képzeljük el? A holokauszt emlékezete és a helyszín rekonstrukciója dokumentumfilmekben. *Korall* 41, 2010. 81–96.

https://www.academia.edu/28483470/Hogyan_k%C3%A9pzelj%C3%BCK_el_holokauszt_eml%C3%A9kezete

Schein Gábor: Holokauszt: képzés. Jeles András: Senkiföldje, *Metropolis*, 2004/4. 54–63.

<https://metropolis.org.hu/holokauszt-kepiras-1>

Surányi Vera (szerk.): *Minarik, Sonnenschein és a többiek. Zsidó sorsok magyar filmben*, Magyar Zsidó Kulturális Egyesület, Szombat folyóirat, Budapest, 2001, 2015².

Tordai Zádor: Történelem és emlékezés határán. *Shoah*, *Filmvilág*, 1989/11.

https://www.filmvilag.hu/xista_frame.php?cikk_id=5501

Vincze Teréz: A lelkiismeret hangja. Hang és haptikus érzékelés a *Saul fia* című filmben. *Metropolis*, 2015/2. 58–70. <https://www.metropolis.org.hu/a-lelkiismeret-hangja-1>
